

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

**SUPREME COURT
OF JUSTICE**

**Curtea Constituțională a RM
Str. Al. Lăpușneanu nr. 28, Chișinău**

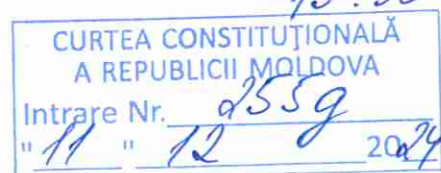
Vă expediem atașat sesizarea privind excepția de neconstituționalitate declarată în cauza penală nr. 1-1/2022, care se află pe rolul Curții Supreme de Justiție a RM.

Anexă:

- Copia Încheierii din 06 decembrie 2024 – 3 file;
- Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate – 17 file.

Judecător

Ghenadie Eremciuc

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

A. Autorii excepției de neconstituționalitate¹

A.1. Persoană fizică

1. Petru Balan

---

¹ Aici, autorul excepției de neconstituționalitate va alege rubrica relevantă, ștergându-le pe celelalte.

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun²

1. Pe rolul Curții Supreme de Justiție se află pentru examinare în fond cauza penală nr. 1-1/22 de învinuire a lui Igor Dodon în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 324 alin. (3) lit. a), b), c) Cod penal, art. 42 alin. (3), (5), 181² alin. (5) Cod penal. Cauza penală este examinată de completul de judecători format din: președinte – Vladimir Timofti, judecători: Ghenadie Plămădeală (judecător-raportor) și Anatolie Țurcan – membru al completului.

2. Potrivit actului de învinuire, Dodon Igor Nicolae, născut la _____, număr de identificare _____ 7, cu domiciliul în _____, studii superioare, doi copii minori la întreținere, ex-Deputat și ex-Președinte al Republicii Moldova, angajat în calitate de președinte al Asociației Obștești „Uniunea de Afaceri Moldo-Rusă”, se învinuiește precum că, în perioada decembrie 2016 – decembrie 2020, ar fi comis infracțiunile de coruperea pasivă în proporții deosebit de mari de către o persoană cu funcție de demnitate publică în interesul unei organizații criminale și infracțiunea de organizator și complice la acceptarea finanțării partidului politic din partea unei organizații criminale, infracțiuni pe care acuzare consideră că ar fi fost comise în următoarele circumstanțe:

La 07.06.2019, se pretinde că Igor Dodon ar fi acționat cu intenție directă, conform unui plan infracțional bine chibzuit din timp și exercitând funcția de Președinte al Republicii Moldova, fiind persoană cu funcție de demnitate publică, conform poziției 1 din Anexa la Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică și acționând contrar obligațiilor stabilite de art. 77 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, conform cărora Președintele Republicii Moldova reprezintă statul și este garantul suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării; contrar angajamentelor asumate prin jurământul depus la validarea mandatului de Președinte al Republicii Moldova, în conformitate cu prevederile art. 79 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, conform cărora s-a obligat să apere democrația, drepturile și libertățile fundamentale ale omului, suveranitatea, independența, unitatea și integritatea teritorială a Moldovei; contrar prevederilor art.86 alin.(1) din Constituția Republicii Moldova, conform cărora, Președintele Republicii Moldova poartă tratative și ia parte la negocieri, încheie tratate internaționale în numele Republicii Moldova și le prezintă, în modul și în termenul stabilit prin lege, spre ratificare Parlamentului, acționând contrar prevederilor legale, urmărind promovarea intereselor lui Plahotniuc Vladimir și Iaralov Serghei, care au creat și conduceau o organizație criminală și care aveau interesul de a controla procesele politice, sociale și economice din Republica Moldova, precum și scopul de a se eschiva de la răspundere penală în Federația Rusă, acționând inclusiv întru realizarea intereselor sale personale și ale partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, aflându-se în incinta sediului partidului politic „Partidul Democrat din Moldova”, din mun. Chișinău, str. Armenească 44/3, ar fi pretins și ar fi acceptat bani în sumă de la 600 000,00 până la 1 000 000,00 dolari SUA, ceea ce conform cursului Băncii Naționale a Moldovei constituia la acel moment suma de la 10 922 400, 00 până la 18 204 00, 00 lei MD, de la Plahotniuc Vladimir și Iaralov Serghei, pentru a negocia în calitate de Președinte al Republicii Moldova, cu factori de decizie din Federația Rusă, condiții

² Această parte a formularului trebuie să conțină un rezumat al informațiilor pertinente referitoare la cauza dedusă judecării instanței de drept comun, i.e. instanței în fața căreia sau de care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate

favorabile partidului politic „Partidul Democrat din Moldova” și personal lui Plahotniuc Vladimir privind crearea unei coaliții de guvernare în Republica Moldova, între partidul politic „Partidul Democrat din Moldova” și partidul politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, ceea ce prevedea modul de distribuire a funcțiilor de miniștri în cadrul noului Guvern și a funcțiilor de conducere a instituțiilor publice, precum și exonerarea lui Plahotniuc Vladimir de la răspundere penală pe dosarele pendinte în privința acestuia, care sunt în gestiunea organelor de drept din Federația Rusă.

În continuarea aceleași învinuiri absurde, Dodon Igor este acuzat că, urmărind intenția de a intra în posesia banilor și folosirea acestora în interes personal și în interesul partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, ar fi solicitat lui Plahotniuc Vladimir și Iaralov Serghei, ca banii preținși și acceptați să fie transmiși lui Furculiță Corneliu, care avea calitatea de membru al comitetului executiv politic și mandatar financiar al partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, prin intermediul lui Botnari Constantin, care la acel moment exercita funcția de secretar general al partidului politic „Partidul Democrat din Moldova”.

Procurorul pretinde în actul de învinuire că, potrivit înțelegerii între Dodon Igor, Plahotniuc Vladimir și Iaralov Serghei, banii care ar fi fost preținși și ar fi fost acceptați de către Igor Dodon, urmau a fi folosiți de către Furculiță Corneliu, pentru achitarea salariului membrilor partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova” și altor cheltuieli aferente ale aceluiași partid politic. Astfel, acuzatorul de stat presupune că, Dodon Igor, fiind persoană cu funcție de demnitate publică, ar fi pretins, ar fi acceptat personal și ar fi primit prin mijlocitori, bunuri în proporții deosebit de mari, ce nu i se cuvin, pentru sine și pentru o altă persoană, pentru a îndeplini și pentru a grăbi îndeplinirea unei acțiuni în exercitarea funcției sale, acționând în interesul unei organizații criminale. Astfel, acuzatorul de stat consideră că Igor Dodon ar fi săvârșit infracțiunea prevăzută de art.324 alin.(3) lit. a), lit. b) și lit. c) din Codul penal.

La fel, potrivit aceluiași act de învinuire, Dodon Igor este învinuit că, la 04.06.2019, aflându-se în incinta sediului partidului politic „Partidul Democrat din Moldova”, din mun. Chișinău, str. Armenească 44/3, fiind persoană cu funcție de demnitate publică și exercitând funcția de Președinte al Republicii Moldova, acționând în interesul partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, ar fi organizat acceptarea cu bună știință a finanțării partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova” de către Plahotniuc Vladimir și Iaralov Serghei, care au creat și conduceau organizația criminală „Plahotniuc”. Procurorul indică că la data de 04.06.2019, Dodon Igor, în cadrul întâlnirii cu Plahotniuc Vladimir și Iaralov Serghei, aflându-se în incinta sediului partidului politic „Partidul Democrat din Moldova”, din mun. Chișinău, str. Armenească 44/3, ar fi acceptat de la Plahotniuc Vladimir și Iaralov Serghei, bani în sumă de la 600 000,00 pînă la 1 000 000,00 dolari SUA, ceea ce conform cursului Băncii Naționale a Moldovei, constituia la acel moment suma de 10 922 400, 00 lei MD și respectiv 18 204 00, 00 lei MD, pentru cheltuieli curente ale partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, inclusiv pentru achitarea salariilor angajaților aceluiași partid politic. Conform acestei preținse înțelegeri între Dodon Igor, Plahotniuc Vladimir și Iaralov Serghei, banii care ar fi fost solicitați și pretinși a fi acceptați de către Dodon Igor, urmau a fi transmiși lui Furculiță Corneliu, prin intermediul lui Botnari Constantin, iar ulterior urmau a fi folosiți de către Furculiță Corneliu, care avea calitatea de membru al comitetului executiv politic și mandatar

financiar al partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, prin intermediul lui Botnari Constantin, care la acel moment exercita funcția de secretar general al partidului politic „Partidul Democrat din Moldova”, mijloace financiare pentru achitarea salariului membrilor partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova” și altor cheltuieli aferente ale aceluiași Partid Politic.

La fel, Dodon Igor, este acuzat de faptul că la 07.06.2019, aflându-se în incinta sediului partidului politic „Partidul Democrat din Moldova”, din mun. Chișinău, str. Armenească 44/3, fiind persoană cu funcție de demnitate publică și exercitând funcția de Președinte al Republicii Moldova, ar fi acționat în interesul partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova” și de comun acord cu persoane din conducerea Federației Ruse, ar fi pretins de la Plahotniuc Vladimir, care a creat și conducea organizația criminală „Plahotniuc”, finanțarea ilegală a partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, cu transmiterea lunară persoanelor responsabile de gestiunea financiară a partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, a sumei de la 600 000,00 până la 1 000 000,00 dolari SUA, ceea ce conform cursului Băncii Naționale a Moldovei constituia la acel moment suma de la 10 922 400, 00 până la 18 204 00, 00 lei MD, pentru cheltuieli curente ale partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, inclusiv achitarea salariilor angajaților aceluiași partid.

Astfel, procurorul indică în actul de învinuire că Dodon Igor, ar fi fost *de facto* conducătorul partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova” și că ar fi organizat și dirijat acceptarea cu bună știință a finanțării partidului politic din partea unei organizații criminale și ar fi contribuit la comiterea infracțiunii prin sfaturi, indicații, prestare de informații, înlăturarea de obstacole, astfel ar fi săvârșit infracțiunea prevăzută de art.42 alin.(3) și alin. (5), 181² alin.(5) din Codul penal.

3. Din esența actului de învinuire rezultă că dl Igor Dodon este acuzat pentru fapte comise în timpul mandatului de Președinte al Republicii Moldova și în legătură cu exercitarea atribuțiilor care rezultă din mandatul de Președinte al Republicii Moldova.

Astfel Dl Dodon Igor este acuzat de comiterea infracțiunilor prevăzute de art.42 alin.(3) și alin. (5), 181² alin.(5) din Codul penal și de art.324 alin,(3) lit. a), lit. b) și lit. c) din Codul penal.

Se pretinde că dl Dodon Igor ar fi comis aceste infracțiuni în timp ce:

- a) exercita funcția de Președinte al Republicii Moldova;
- b) în calitate de Președinte a Republicii Moldova, era persoană cu funcție de demnitate publică, conform poziției 1 din Anexa la Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică;
- c) la data pretinselor fapte ar fi acționat contrar obligațiilor de Președinte a Republicii Moldova prevăzute de art. 77 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, care prevede că Președintele Republicii Moldova este șeful statului și că reprezintă statul și este garantul suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării;
- d) ar fi acționat contrar angajamentelor asumate prin jurământul depus la validarea mandatului de Președinte al Republicii Moldova, în conformitate cu prevederile art. 79 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova;

e) ar fi acționat contrar prevederilor art.86 alin.(1) din Constituția Republicii Moldova, conform căroră, Președintele Republicii Moldova poartă tratative și ia parte la negocieri, încheie tratate internaționale în numele Republicii Moldova și le prezintă, în modul și în termenul stabilit prin lege, spre ratificare Parlamentului.

4. La 6 octombrie 2022 pe pagina WEB a Curții Supreme de Justiție www.csj.md a fost plasată informația privind înregistrarea cauzei penale nr. 1-1/22 în privința inculpatului Igor Dodon în grefa Curții Supreme de Justiție.

5. Primul complet de judecători care a fost format în cadrul Curții Supreme de Justiție pentru examinarea cauzei penale nr. 1-1/22 a fost compus din trei judecători: dl Vladimir Timofti președintele interimar al Curții Supreme de Justiție (președintele completului), dl Ghenadie Plămădeală (judecător-raportor), dl Anatolie Țurcan (membrul completului).

6. Pe parcursul judecării cauzei penale în care reclamantul este acuzat, mai mulți judecători din acest complet au fost înlocuiți. Astfel, de la 30 martie 2023 în complet, judecătorul dl Vladimir Timofti a fost substituit cu magistratul Nadejda Toma.

7. La 17 mai 2023 cauza penală a continuat să fie examinată de un alt complet de judecători: dl Ion Guzun, dl Sergiu Daguța, dl Boris Talpă.

8. La 18 mai 2023 cauza penală a continuat să fie examinată de un alt complet de judecători: dl Ion Malanciuc, dna Viorica Puica, dl Ghenadie Eremciuc.

9. Începînd cu data de 17 iulie 2023 cauza penală a continuat să fie examinată de un alt complet de judecători format din judecătorii: dl Ion Malanciuc, dl Anatolie Țurcanu și dl Ghenadie Eremciuc.

10. De la data de 4 octombrie 2024 completul de judecători care examinează cauza penală din nou a fost schimbat fiind compus din judecătorii: dl Ion Malanciuc, dna Stela Bleșceaga și dl Ghenadie Eremciuc.

11. Pe parcursul perioadei în care au fost înlocuiți magistrații din complet, cercetarea judecătorească în cauza penală nu a fost reluată, inculpatul și apărătorii lui neavînd certitudinea că magistrații care au intervenit în proces erau în cunoștință de cauză de aspectele de fapt, de drept, precum și cele procedurale care au fost examinate în proces înainte de a interveni în complet.

12. Dna Stela Bleșceaga a fost inclusă în completul de judecători în baza unei legi extra-procesuale, care nu reglementează procesul penal și modul de formare a completului de judecători care judecă o cauză penală. Astfel, dna Stela Bleșceaga a fost inclusă în completul de judecători în baza articolului 18 alineatul (1) din Legea nr. 65 din 30.03.2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție nr. 65 din 30.03.2023, completată prin Legea nr. 239 din 13.09.2024. Astfel, articolul 18, alineatul (1) din Legea nr.65/2023 a fost completat prin Legea nr. 239 din 13.09.2024 cu o propoziție nouă în următoarea redacție: „În perioada examinării contestației, judecătorul vizat nu poate emite acte judecătorești de dispoziție”.

13. În situația în care doar un singur magistrat al Curții Supreme de Justiție care a început cercetarea cauzei penale nr. 1-1/22 se mai află astăzi în funcție - dl Anatol Țurcan, Parlamentul a adoptat o lege specială, *ad hominem* - Legea nr. 239 din 13.09.2024, specială adoptată pentru ca acest magistrat să fie înlăturat de la examinarea inclusiv a cauzei penale nr. 1-1/22.

Legea nr. 239 din 13.09.2024

14. La 18.11.2024 apărătorii în cauza penală nr. 1-1/22 au declarat recuzare judecătorului Stela Bleșceaga invocând următoarele motive:

A) înlocuirea magistratului în funcție, dl Anatolie Țurcan cu magistratul Stela Bleșceaga a fost făcută contrar prevederilor din art. 31 alin. (3) din Codul de procedură penală care prevede că „În cazul în care unul dintre judecătorii completului format din mai mulți judecători nu poate participa la judecarea cauzei din motiv de (i) boală îndelungată, (ii) de deces, (iii) de eliberare din funcție în condițiile legii sau (iiii) în cazul admiterii cererii de recuzare ori a declarației de abținere, acesta este înlocuit de un alt judecător și cauza se judecă în continuare;

B) conform art. 2 alin (4) din Codul de procedură penală prevede imperativ că „Normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în prezentul cod”.

C) Legea nr. 239 din 13.09.2024 prevede că „În perioada examinării contestației, judecătorul vizat nu poate emite acte judecătorești de dispoziție”, iar Codul de procedură penală nu conține noțiunea de „act judecătoreșc de dispoziție”, care este o noțiune specifică procedurii civile. Codul de procedură penală prevede în art. 6 pct. 13) noțiunea de „hotărîre judecătorească” care înglobează orice hotărîre a instanței judecătorești adoptată într-o cauză penală: sentință, decizie, încheiere și hotărîre.

15. Prezenta sesizare a fost prezentată Curții Supreme de Justiție în procesul de examinare a cererii de recuzare, dat fiind incidența directă a chestiunii conflictului de norme legislative cu prevederile Constituției în procesul de examinare a cererii de recuzare.

C. Obiectul sesizării³

Obiectul prezentei sesizări îl constituie:

Textul „În perioada examinării contestației, judecătorul vizat nu poate emite acte judecătorești de dispoziție” din articolul 18 alineatul (1) din Legea nr. 65 din 30.03.2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție nr. 65 din 30.03.2023, introdus prin Art. II pct. 2 din Legea pentru modificarea unor acte normative nr. 239 din 13.09.2024.

În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a prevederilor citate din Legea nr. 100 din 26.05.2016, ține de competența *ratione materiae* a Curții Constituționale.

De asemenea, menționăm că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

În vederea motivării prezentei sesizări, vom formula deopotrivă critici de neconstituționalitate intrinsecă și extrinsecă.

---

³ În această parte a formularului se vor menționa prevederile contestate în fața Curții Constituționale, potrivit competenței sale *ratione materiae*. Aceste prevederi trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție⁴

Cu privire la textul contestat sînt incidente următoarele articole din Constituția Republicii Moldova:

Articolul 1 alineat (2) potrivit căruia "Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate".

Articolul 6 Separația și colaborarea puterilor

În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 20 din Constituție potrivit căruia „(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție”.

Articolul 23 alineat (2) din Constituție potrivit căruia „(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative”.

Articolul 76 din Constituție potrivit căruia "Legea se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și intră în vigoare la data publicării sau la data prevăzută în textul ei. Nepublicarea legii atrage inexistența acesteia”.

Articolul 73 Inițiativa legislativă

Dreptul de inițiativă legislativă aparține deputaților în Parlament, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Adunării Populare a unității teritoriale autonome Găgăuzia.

Articolul 96 Rolul

(1) Guvernul asigură realizarea politicii interne și externe a statului și exercită conducerea generală a administrației publice.

(2) În exercitarea atribuțiilor, Guvernul se conduce de programul său de activitate, acceptat de Parlament.

Articolul 102 Actele Guvernului

---

⁴ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta de ce consideră aplicabil unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție, adică va argumenta dacă există o ingerință în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție.

(l) Guvernul adoptă hotărâri, ordonanțe și dispoziții.

Hotărârile se adoptă pentru organizarea executării legilor.

Ordonanțele se emit în condițiile articolului 106².

Hotărârile și ordonanțele adoptate de Guvern se semnează de Prim-ministru, se contrasemnează de miniștrii care au obligația punerii lor în executare și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Nepublicarea atrage inexistența hotărârii sau ordonanței.

Dispozițiile se emit de Prim-ministru pentru organizarea activității interne a Guvernului.

Articolul 116 Statutul judecătorilor

(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

(2) Judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție, în condițiile legii, până la atingerea plafonului de vârstă, de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Președintele Republicii Moldova poate respinge o singură dată candidatura propusă de către Consiliul Superior al Magistraturii.

(5) Deciziile privind numirea judecătorilor și cariera acestora trebuie să fie adoptate în baza unor criterii obiective, bazate pe merit, și a unei proceduri transparente, în condițiile legii. Promovarea sau transferul judecătorilor se face doar cu acordul acestora.

(5¹) Judecătorii au doar imunitate funcțională în condițiile legii.

(6) Sancționarea judecătorilor se face în conformitate cu legea.

(7) Funcția de judecător este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcții retribuite, cu excepția activității didactice și științifice.

Articolul 131 Bugetul public național

(4) Orice propunere legislativă sau amendament care atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare pot fi adoptate numai după ce sînt acceptate de Guvern.

E. Argumentarea pretensei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție⁵

Cu referire la Legea pentru modificarea unor acte normative nr. 239 din 13.09.2024, menționăm că aceasta a fost inițiată prin inițiativa legislativă nr. 243 din 16 iulie 2024.

În corespundere cu art. 58 din Regulamentul Parlamentului, proiectul inițiativei legislative a fost înaintat Guvernului pentru avizare.

La ședința Guvernului din 24 iulie 2024, Avizul la proiectul de lege din inițiativa legislativă nr. 243 din 16 iulie 2024 a fost aprobat prin Decizia protocolară nr. 31.27/2024

Curtea a reținut, în jurisprudența sa, că Guvernul nu poate renunța la o prerogativă constituțională, inclusiv la exprimarea acceptului sau a refuzului în privința unor propuneri legislative sau amendamente cu impact bugetar (a se vedea HCC nr. 2 din 28 ianuarie 2014, par. 66; HCC nr. 6 din 13 februarie 2014, par. 69; HCC nr. 7 din 13 februarie 2014, par. 74).

În cazul inițiativei legislative nr. 243 din 16 iulie 2024, avizul Guvernului era unul absolut obligatoriu, dat fiind faptul că în fond modificările legislative aveau incidență asupra cheltuielilor bugetare. Astfel, la data procesului de adoptare a proiectului de lege din inițiativa legislativă nr. 243 din 16 iulie 2024, unicul judecător al Curții Supreme de Justiție care era în funcție fără dreptul de a activa - dl Anatol Țurcanu avea un salariu lunar de cca 41570 lei, bani pe care îi primește lunar din mijloace bugetare, fără ca să activeze de fapt în funcție de judecător, fiind privat de posibilitatea de a examina cauze penale, civile.

În acest context, prevederile alineatului (4) din articolul 131 al Legii Supreme consacră obligativitatea existenței acceptului prealabil al Guvernului în privința amendamentelor sau propunerilor legislative care implică majorarea sau reducerea cheltuielilor, veniturilor sau împrumuturilor drept o condiție imperativă, de la care nu poate deroga legislativul în procesul aprobării bugetului public național, nerespectarea căreia constituie o încălcare a procedurii stabilite de Constituție în materie de legiferare în domeniul bugetar. Acest principiu constituțional este incident procedurii bugetare.

În cadrul procedurilor legislative în domeniul bugetar, prevederile alineatului (4) din articolul 131 din Constituție stabilesc o dependență decizională directă a Parlamentului față de Guvern, în sensul în care existența acceptului prealabil al Guvernului în privința amendamentelor sau propunerilor legislative care implică majorarea sau reducerea cheltuielilor, a veniturilor sau a împrumuturilor reprezintă o condiție imperativă, de la care legislativul nu poate deroga în procesul aprobării bugetului public național. Nerespectarea acestei condiții constituie o încălcare a procedurii stabilite de Constituție în materie de legiferare în domeniul bugetar (a se vedea HCC nr. 2 din 28 ianuarie 2014, SS 48 și 74). În acest context, prin Hotărârea nr. 23 din 10 octombrie

---

⁵ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta, după caz, de ce consideră că îi este încălcat unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție. Este recomandabil ca acesta să urmeze, în argumentarea sa, următorii pași: (1) dacă ingerința în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție este prevăzută de lege; în caz afirmativ, (2) dacă ingerința urmărește realizarea unui scop legitim permis de Constituție; în caz afirmativ, (3) dacă există o legătură rațională între ingerință și scopul legitim urmărit; în caz afirmativ, (4) dacă ar putea fi instituite alte măsuri legislative la fel de eficiente și mai puțin intruzive pentru dreptul/drepturile fundamentale în discuție; în caz afirmativ, (5) dacă ingerința este proporțională cu scopul legitim urmărit.

2019, Curtea a constatat că adoptarea unei legi cu impact bugetar în lipsa avizului Guvernului (par.77) duce la încălcarea procedurii prevăzute de articolul 131 alin. (4) din Constituție.

Din norma constituțională se deduce în mod univoc faptul că acceptul Guvernului trebuie să preceadă adoptarea proiectelor de legi cu impact bugetar în lectură finală. Necesitatea obținerii acceptului prealabil din partea Guvernului pentru adoptarea unei propuneri legislative sau a unui amendament care implică majorarea sau reducerea veniturilor bugetare este determinată de complexitatea procesului bugetar în ansamblul său și, respectiv, de responsabilitatea Guvernului pentru executarea bugetului de stat (a se vedea HCC nr. 11 din 25 martie 2014, 62-63).

Cu trimitere la art. 102 din Constituție, Executivul va prezenta un aviz, exclusiv prin prisma limitelor constituționale stabilite la art. 102, adică prin una din modalitățile stabilite de Constituție. De altfel, în perioada suveranității și independenței Republicii Moldova, toate avizele respective, au fost aprobate prin Hotărâre de Guvern.

La caz, avizul Guvernului nu a fost aprobat prin Hotărâre a Guvernului, ci printr-o decizie protocolară, care nu a fost publicată în Monitorul Oficial. Nepublicarea actului Guvernului prin care s-a aprobat avizul la un proiect de lege cu impact în privința cheltuielilor bugetare și cu impact semnificativ în privința activității Curții Supreme de Justiție, care este cea mai înaltă instanță de judecată din stat, are implicații serioase și pe terenul art.23 alin. (2) din Legea supremă.

Obligația pozitivă a statului de a publica și face accesibile toate legile și alte acte normative se impune fără derogări prin prisma art.23 alin. (2) din Legea supremă.

În partea ce ține de incidența art. 20 și art. 23 din Legea supremă menționăm că adoptarea de către legiuitor a actelor legislative accesibile, previzibile și clare se impune prin prisma art.23 alin. (2) din Legea supremă.

În Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 23 noiembrie 2010, a fost statuat că pentru a corespunde celor trei criterii de calitate — accesibilitate, previzibilitate și claritate — norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție, care statuează obligația statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile.

Necesitatea examinării calității legii de către autoritățile publice ale Republicii Moldova a fost evidențiată și în jurisprudența CtEDO pe mai multe cauze (Busuioc v. Moldova⁹, Guțu v. Moldova¹⁰). Astfel, în cauza Guțu v. Moldova, S66 (Guțu v. Moldova nr.20289/02, 7 iunie 2007): "...expresia "prevăzută de lege" nu presupune doar corespunderea cu legislația națională, dar, de asemenea, se referă la calitatea acelei legislații (a se vedea Half ord v. the United Kingdom, Reports 1997-111, p. 1017, S49). Legislația națională trebuie să indice cu o claritate rezonabilă scopul și modalitatea de exercitare a discreției relevante acordate autorităților publice, pentru

a asigura persoanelor nivelul minim de protecție la care cetățenii au dreptul în virtutea principiului preeminenței dreptului într-o societate democratică (a se vedea *Domenichini v. Italy*, Reports 1996-V, p. 1800, }33)”

Totodată, CtEDO în jurisprudența sa a menționat că nu poate fi considerată „lege” decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite individului să-și corecteze conduita. În special, o normă este previzibilă atunci când oferă o anume garanție contra atingerilor arbitrare ale puterii publice (*Amman vs. Elveția* 2000).

În Hotărârea nr. 26 din 27 septembrie 2016, a fost statuat cu titlu de principiu că la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate. Astfel, pentru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure.

Prin urmare, destinatarii trebuie să fie în măsură să prevadă consecințele ce pot decurge dintr-un act determinat doar în baza prevederilor care îl specifică, adică prin aplicarea simplă a regulilor de interpretare lingvistică sau prin aplicarea actelor subordonate acestui act.

De asemenea, textul legislativ trebuie să corespundă principiului unității materiei legislative sau corelației între textele regulatorii, pentru ca persoanele să-și poată adapta comportamentul la reglementările existente, ce exclud interpretările contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile. Astfel, legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține, iar în cazul unor instituții juridice cu o structură complexă să prevadă elementele ce disting particularitățile lor.

Curtea reține că previzibilitatea și claritatea constituie elemente *sine qua non* ale constituționalității unei norme, care în activitatea de legiferare acestea nicidecum nu pot fi omise.

Cu referire la acest aspect, rezumăm că:

1. Textul „În perioada examinării contestației, judecătorul vizat nu poate emite acte judecătorești de dispoziție” nu este previzibil, or nu este formulat cu suficientă precizie.
  - 1.1 Nu este clar dacă un magistrat în această situație este sau nu înlăturat de la examinarea unor cauze pe care le are în procedură, sau participă la examinarea lor fără a avea dreptul de a participa la adoptarea hotărârilor și încheierilor?
  - 1.2 Nu este clar dacă un astfel de magistrat poate sau nu participa la examinarea cauzelor civile și penale în complet, caz în care nu magistratul, ci completul de judecată ”emite actele judecătorești de dispoziție”?
  - 1.3 Nu este clar, în care procedură nu poate să emită acte judecătorul Curții Supreme de Justiție vizat, în procedură civilă sau în procedură penală? Asta în condițiile în care Codul de procedură penală nu conține noțiunea de ”acte judecătorești de dispoziție”
2. Textul legislativ contestat nu corespunde principiului unității materiei legislative sau corelației între textele regulatorii. Astfel, prevederile din art. 31 alin. (3) din Codul de procedură penală prevăd expres cazurile excluderii magistratului dintr-un complet: a) boală

îndelungată, b) de deces, c) eliberare din funcție în condițiile legii d) în cazul admiterii cererii de recuzare ori a declarației de abținere. Aceste prevederi sînt în coliziune directă cu norma contestată, coliziune care derutează justițiabilii și magistrații Curții Supreme de Justiție. Mai mult, norma contestată nu se încadrează armonios nici în sistemul actual de procedură penală, nefiind respectată și cerința din art. 2 alin (4) din Codul de procedură penală prevede imperativ că „Normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în prezentul cod”.

Complementar, potrivit avizului comun al Comisiei de la Veneția și al Direcției Generale Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) a Consiliului Europei privind proiectul de lege privind Curtea Supremă de Justiție, pct. 69:

A. În ceea ce privește verificarea judecătorilor în funcție, acesta reiterează următoarele recomandări din Avizul din 2019, care rămân valabile:

1. "pentru ca proiectul de lege să fie în conformitate cu Constituția, toate deciziile privind transferul, promovarea și eliberarea din funcție a judecătorilor ar trebui să fie luate de CSM. Astfel, CSM ar trebui să aibă competența de a lua decizii pe baza recomandării cuprinse în raportul Comitetului de evaluare. Decizia CSM ar trebui să fie publică și pe deplin motivată și ar trebui să fie declanșată automat de raportul comitetului de evaluare [...];

În aceeași ordine de idei, observăm că în textul Legii nr.26 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare a judecătorilor și procurorilor, în cazul nepromovării evaluării nu au fost instituite consecințe pentru validitatea funcției de judecător în sensul interzicerii emiterii actelor de dispoziție. Or, Legea 26/2022, potrivit obiectului său de reglementare, reglementează raporturi juridice net superioare raportului de reglementare a Legii 65/2023. În acest sens, atestăm că norma criticată contravine prevederilor art.116 din Constituție.

Prin urmare scopul enunțat contrazice realitățile normative în vigoare, fapt ce denotă că scopul în sine a proiectului dat este înlăturarea unui/unor judecători de la procedurile judiciare aflate în curs de examinare, și nicidecum eficientizarea mecanismelor de monitorizare și evaluare.

O analiză simplă a impactului ex-post al normelor criticate, denotă că efectul juridic al modificărilor operate este de fapt „blocarea” unui judecător concret (dl Anatolie Țurcan) de la examinarea unor cauze.

Un astfel de scop nu este conform cerințelor statului de drept și reprezintă manifestarea presiunii politice asupra instanței în scopul asigurării controlului politicului asupra justiției prin schimbarea completelor incomode cu unele aservite politic.

La fel, cu referire la obiectul sesizării este incident și art. 6 din Legea supremă. Or, la caz autorul sesizării consideră că a avut loc o ingerință directă a legislativului în activitatea de administrare

a justiției, fapt care afectează principiul independenței justiției și judecătorilor, consacrat în art. 116 din Legea supremă

În această parte sînt relevante următoarele texte internaționale, adoptate în materia independenței justiției și judecătorilor:

Principiile fundamentale privind independența magistraturii au fost adoptate de Al Șaptelea Congres al Organizației Națiunilor Unite pentru prevenirea infracțiunilor și tratamentul infractorilor, care a avut loc la Milano în 1985. Au fost confirmate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite prin rezoluțiile 40/32 din 29 noiembrie 1985 și 40/146 din 13 decembrie 1985. Pasajele relevante sunt formulate după cum urmează:

„8. În conformitate cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, membrii sistemului judiciar sunt ca și ceilalți cetățeni ce au dreptul la libertate de expresie, credință, asociere și adunare; aceasta avînd în vedere că în exercitarea acestor drepturi, judecătorii va trebui să se comporte într-o astfel de manieră care să le păstreze demnitatea funcției și imparțialitatea și independența sistemului judiciar.

(...)

12. Judecătorii, fie aleși sau numiți, vor avea funcția garantată până la o vîrstă obligatorie de pensionare sau până la expirarea mandatului funcției, acolo unde acestea există.

(...)

18. Judecătorii vor face obiect al suspendării sau înlăturării doar pentru motive de incapacitate sau conduită care îi face nepotrivii pentru îndeplinirea îndatoririlor.

(...)

În Comentariul general nr. 32 privind art. 14 (dreptul la egalitate în fața tribunalelor și instanțelor și la un proces echitabil) din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, publicat la 23 august 2007, Comitetul pentru drepturile omului al Organizației Națiunilor Unite s-a exprimat după cum urmează:

20. Judecătorii pot fi revocați numai pentru motive grave, pentru conduită necorespunzătoare sau incompetență, în conformitate cu proceduri echitabile care să asigure obiectivitatea și imparțialitatea, stabilite prin Constituție sau prin lege. Revocarea unui judecător de către puterea executivă, de exemplu, înainte de expirarea mandatului încredințat, fără ca acesta să fie informat despre motivele precise ale unei astfel de decizii și fără ca acesta să se poată prevala de o cale de atac eficientă pentru a contesta măsura, este incompatibilă cu independența puterii judecătorești. Același lucru este valabil și atunci când, de exemplu, puterea executivă revocă judecători suspecți de corupție fără a respecta procedurile legale.”

Carta europeană privind Statutul Judecătorilor din 8-10 iulie 1998 sunt formulate după cum urmează:

„1.3 Pentru orice decizie referitoare la selecția, la recrutarea, la desemnarea, la evoluarea carierei sau la încetarea funcțiilor unui judecător, statutul prevede intervenția unei instanțe

independente față de puterea executivă și de cea legislativă, constituită cel puțin pe jumătate din judecători aleși de colegii lor, conform unor modalități care garantează cea mai largă reprezentare a acestora.

(...)

5.1. Neîndeplinirea de către un judecător a uneia dintre îndatoririle expres definite de statut nu poate fi sancționată decât în baza deciziei, ca urmare a propunerii, a recomandării sau cu acordul unei jurisdicții sau al unei instanțe compuse din cel puțin jumătate din judecătorii aleși, în cadrul unei proceduri cu caracter contradictoriu la care judecătorul cercetat disciplinar poate beneficia de asistența unui apărător.

Categoriile de sancțiuni care pot fi aplicate sunt prevăzute în statut, iar aplicarea acestora este supusă principiului proporționalității. Decizia unei autorități executive, a unei jurisdicții sau a unei instanțe la care se face referire mai sus, prin care se pronunță o sancțiune este susceptibilă de atac în fața unei instanțe superioare cu caracter jurisdicțional.

(...)

7.1. Judecătorul încetează în mod definitiv să-și exercite funcțiile prin demisie, pe motiv de incapacitate fizică constatată în urma unei expertize medicale, la atingerea limitei de vârstă, după expirarea termenului mandatului său legal sau în urma revocării pronunțate în cadrul unei proceduri ca cea la care se face referire la pct. 5.1.

7.2. Apariția unuia dintre motivele menționate la pct. 7.1., cu excepția limitei de vârstă și a termenului.

Carta universală a judecătorului a fost aprobată de Asociația Internațională a Judecătorilor la 17 noiembrie 1999. Art. 8 este redactat după cum urmează:

„art. 8: Inamovibilitate. Judecătorul nu poate fi transferat, suspendat sau destituit din funcție decât dacă legea prevede astfel și numai printr-o decizie adoptată prin respectarea strictă a procedurii disciplinare.

Judecătorul trebuie să fie numit pe viață sau pentru o altă perioadă în condiții care nu pun în pericol independența judiciară.

Nicio schimbare privind vârsta obligatorie de pensionare nu trebuie să aibă efect retroactiv.

Asociația Internațională a Barourilor a adoptat în 1982 Standardele minime privind independența puterii judecătorești, ale căror pasaje relevante în speță sunt formulate după cum urmează:

„20. a) O legislație care modifică termenii și condițiile de exercitare a funcției judiciare nu poate fi aplicată judecătorilor care sunt în funcție la momentul adoptării sale decât în cazul în care modificările îmbunătățesc condițiile de exercitare a funcției.

b) O legislație care reorganizează sau elimină jurisdicții nu poate afecta situația judecătorilor care sunt în funcție în aceste jurisdicții decât printr-un transfer către alte jurisdicții de același nivel sau care au același statut.”

Referitor la scopul adoptării legii contestate, autorul sesizării insistă că scopul adoptării textului „În perioada examinării contestației, judecătorul vizat nu poate emite acte judecătorești de dispoziție” din articolul 18 alineatul (1) din Legea nr. 65 din 30.03.2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție nr. 65 din 30.03.2023 nu a fost unul constituțional și conform cerințelor statului democratic și de drept – de reformare a justiției, ci unul strict politic și oportunist – de înlăturare a unui singur magistrat din Curtea Supremă de Justiție, dl Anatolie Țurcan de la examinarea unei cauze penale în care figurează în calitate de inculpat un exponent al actualei guvernări majoritare.

Un astfel de scop nu este conform cerințelor statului de drept și reprezintă manifestarea presiunii politice asupra Curții Supreme de Justiție în scopul asigurării controlului politicului asupra instanței supreme din stat.

Din acest punct de vedere, legea contestată este o lege *ad hominem*. În această parte, sînt relevante constatările Curții Europene în cauza *Baka v. Ungaria* în care tribunalul european a constatat o încălcare a dreptăților fundamentale ale unui fost președinte a Curții Supreme din Ungaria. La § 117 din hotărâre, Curtea Europeană a făcut trimitere la raționamentele Comisiei de la Veneția și a menționat că **legile îndreptate împotriva unei anumite persoane sunt contrare preeminenței dreptului**. Din acest punct de vedere actul normativ contestat în prezenta sesizare, contravine principiului preeminenței dreptului. Curtea a subliniat importanța respectării preeminenței dreptului în toate etapele legislative și a afirmat rolul său în verificarea conformității actelor legislative cu normele constituționale și cu principiile statului de drept.

În particular, în hotărîrea emisă în cauza *Baka v. Ungaria*, Curtea a reținut:

” În avizul Comisiei de la Veneția, cu care Curtea a fost de acord la pct. 117 din hotărâre, textul în litigiu era „îndreptat împotriva unei anumite persoane” și, prin urmare, „contrar statului de drept”. Cu alte cuvinte, era vorba despre un text conceput pentru a ajunge la un rezultat dat care dezavantaja un anumit individ (*ad hominem*, *konkret-individuellen Massnahmegesetz*), asigurat de o cămașă de forță constituțională care avea drept scop evitarea oricărei posibilități de control jurisdicțional. Pe bună dreptate, Curtea s-a arătat aici mai puțin tolerantă decât în trecut împotriva unor „legi speciale care stabilesc condițiile speciale aplicabile uneia sau mai multor persoane numite”. Curtea nu citează decât parțial hotărârea *Vistiņš et Perepjolkins*¹, și susține poziția clară adoptată de Comisia de la Veneția împotriva acestui tip de legislație”.

(...)

”Curtea consideră că ilegitimitatea scopului acestor dispoziții este flagrantă și că era vorba, încă de la începutul procedurii legislative, de a-l sacrifica pe reclamant pe altarul politicii Guvernului în materie de justiție. Cu alte cuvinte, Curtea vede o corelație strânsă între, pe de o parte, slaba „calitate a legii” în ceea ce privește standardele aplicabile statului de drept și, în al doilea rând, scopurile ad hominem vizate de noul text”.

Se solicită suspendarea executării legii contestate în prezenta sesizare.

Conform art. 71 din Codul jurisdicției constituționale, acțiunea actelor supuse controlului constituționalității, sesizate în modul corespunzător la Curtea Constituțională, care afectează sau se referă la drepturile și libertățile fundamentale ale omului poate fi suspendată pînă la soluționarea în fond a cauzei cu emiterea unei decizii sau hotărîri definitive.

În acest context, luînd în considerație că:

- a) magistratul Anatolie Țurcan care era și președintele completului de judecători care examina cauza penală nr. 1-1/22 a fost exclus din complet în baza unei legi *ad hominem*, special adoptate pentru el;
- b) Magistratul scos din complet în baza unei legi adoptate special pentru el și înlocuit cu alt magistrat – dna Stela Bleșceaga, la finele cercetării probelor acuzării și fără ca cercetarea judecătorească în cauza penală să fie reluată. În acest caz se afectează dreptul la apărare la acces efectiv la o instanță precum și dreptul de a fi ascultați. Or, inculpatul și apărătorii lui nu au certitudinea că magistratul care a intervenit în proces este în cunoștință de cauză de aspectele de fapt, de drept, precum și cele procedurale care au fost examinate în proces înainte de a interveni în complet. Magistratul Stela Bleșceaga nu a participat nemijlocit la cercetarea probelor acuzării pe care aceasta le consideră necesare și suficiente pentru condamnarea inculpatului. Dna Stela Bleșceaga are în procedură cca 300 de cauze penale și din data de 04.10.2024 de cînd a intervenit în complet a examinat cca 80 de alte cauze penale. Aceste circumstanțe obiective, face avocații din cauza penală nr. 1-1/22 să considere obiectiv că acest magistrat nu a avut timp să studieze tot volumul de lucru efectuat în cauza penală pînă cînd a intervenit și nu a reușit să studieze materialele cauzei penale. Astfel, în cauza penală nr. 1-1/22 au avut loc 35 de ședințe de judecată, cu durata medie de 2,5 - 3 ore. Totalul în ore al acestor ședințe este de cca 105 ore. Pentru a asculta acest volum de înregistrări a ședințelor de judecată sînt necesare minim 10 zile lucrătoare cu durata integrală de 8 ore. La care mai trebuie de adăugat și un număr suficient de zile necesare pentru studierea tuturor volumelor din cauza penală, care este unul destul de mare. Acest fapt este imposibil, în condițiile în care magistratul Stela Bleșceaga mai este antrenată în examinarea altor 300 cauze penale aflate pe rolul Curții Supreme de Justiție.

Toate cele enumerate mai sus, demonstrează gravitatea impactului negativ în drepturile omului garantate de Constituție prin aplicarea imediată a legii contestate.

Pentru aceste motive îi solicit Curții:

1. Să declare sesizarea admisibilă;
2. Să exercite controlul de constituționalitate și să declare neconstituțională prevederea: „În perioada examinării contestației, judecătorul vizat nu poate emite acte judecătorești de dispoziție” din articolul 18 alineatul (1) din Legea nr. 65 din 30.03.2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție nr. 65 din 30.03.2023, introdus prin Art. II pct. 2 din Legea pentru modificarea unor acte normative nr. 239 din 13.09.2024.
3. Să dispună suspendarea executării Legii contestate și anume a prevederii: „În perioada examinării contestației, judecătorul vizat nu poate emite acte judecătorești de dispoziție” din articolul 18 alineatul (1) din Legea nr. 65 din 30.03.2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție nr. 65 din 30.03.2023, introdus prin Art. II pct. 2 din Legea pentru modificarea unor acte normative nr. 239 din 13.09.2024.

F. Lista documentelor relevante (dacă este cazul)⁶

1. Scrisoarea Cancelariei de Stat nr.25-158-8321 din 24.07.2024 cu anexe. Total pe 5 file.
2. Informația de pe site-ul Curții Supreme de Justiție privind ședințele și componența completelor de judecători în cauza penală nr. 1-1/22 de învinuire a lui Igor Dodon în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 324 alin. (3) lit. a), b), c) Cod penal, art. 42 alin. (3), (5), 181² alin. (5) Cod penal pot fi remise cu prezenta sesizare de către instanța de judecată.
3. Încheierea din 27.09.2024 emisă în cauza penală nr. 1-1/22.

---

⁶ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va enumera documentele relevante (extrasul cu prevederile normative contestate, alte hotărâri sau decizii ale Curții Constituționale cu un obiect similar, alte hotărâri sau decizii cu obiect similar pronunțate de alte curți constituționale, jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, studii de drept comparat), pe care le va anexa.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării⁷

Declar pe propria onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice fapt pentru care semnăm.

Petru Balan

---

⁷ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va declara pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, semnând la final.

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

ÎNCHEIERE

cu privire la sesizarea Curții Constituționale

în cauza penală de învinuire a lui

Igor Dodon

(art. art.324 alin. (3) lit. a), b), c), 42 alin. (3), (5), 181/2 alin.(5) Cod penal)

(Dosarul nr. 1-1/2022

Nr. PIGD 1-22146320-01-1-06102022)

06 decembrie 2024

Textul corespunde originalului

Examinând în ședință publică, cu participarea părților, cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a unor prevederi legale depusă de avocații Ion Vizdoga și Petru Balan în interesele învinuitului, în cauza penală de acuzare a lui Igor Dodon,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stella Bleșceaga, *Președinte,*

Ion Malanciuc,

Ghenadie Eremciuc, *judecători,*

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 6 octombrie 2022, în Curtea Supremă de Justiție a fost înregistrată pentru judecare în fond cauza penală nr. 1-1/22, în care inculpatul Igor Dodon este învinuit de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 324 alin. (3) lit. a), b), c) Cod penal, art. 42 alin. (3), (5) și art. 181/2 alin. (5) Cod penal.

2. La 21 noiembrie 2024, în ședința de judecată avocații Petru Balan și Ion Vizdoga în numele inculpatului Igor Dodon, au depus cerere de ridicare a excepției de neconstituționalitate a prevederilor din art. 18 alin. (1) din Legea nr.65 din 30 martie 2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, modificat prin art.II pct. 2 din Legea pentru modificarea unor acte normative nr.239 din 13 septembrie 2024, și suspendarea examinării cauzei până la soluționarea excepției de neconstituționalitate.

3. În motivarea cererii, avocații au susținut că completul de judecată care examina cauza a fost modificat contrar prevederilor art. 31 alin. (3) din Codul de procedură penală, în sensul că judecătorul Stella Bleșceaga a fost inclusă în complet pe baza unei legi extra-procesuale, care nu reglementează procesul penal și modul de formare a completului ce judecă o cauză penală. Astfel, deși judecătorul Stella Bleșceaga a fost inclusă conform art. 31 alin. (3) din Codul de procedură penală, acest lucru a fost în contradicție cu prevederile Legii nr. 239 din 13 septembrie 2024, care stipulează că, pe parcursul examinării contestației, judecătorul vizat nu poate emite acte juridice de dispoziție. În acest context, judecătorul respectiv a făcut parte din completul de judecată ce examina în fond cauza penală.

4. În privința întrunirii condițiilor enunțate la art. 7 alin. (3¹) lit. a), b), c) Cod de procedură penală, apărătorii menționează că cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate se referă la norme prevăzute de o lege organică (*Codul de procedură penală*) și este ridicată de către partea în proces (*avocat în numele inculpatului*).

5. Referitor la condiția aplicabilității în speță a prevederii contestate, este evident că, aceste prevederi au incidență directă în modul de constituire a instanței de judecată, fapt ce afectează direct competența acestui complet de judecători la

examinarea în fond acestei cauze penale. La fel, menționează că cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate este întemeiată și în ceea ce privește art. 7 alin. (3¹) lit. d) Cod de procedură penală, or, anterior Curtea Constituțională nu s-a pronunțat prin hotărâre.

6. În ședința de judecată apărarea a susținut cererea formulată, și consideră că sunt întrunite condițiile necesare pentru a dispune ridicarea excepției de neconstituționalitate.

7. Partea acuzării în ședința de judecată a solicitat respingerea cererii.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

8. Conform art. 7 alin. (3), (3/1), (3/2) Cod de procedură penală:

„(3) în cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

(3/1) la ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;
- b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu;
- c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei;
- d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

(3/2) ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune în termen de 5 zile prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează continuarea examinării în fond a cauzei. Însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă, cu excepția examinării demersurilor privind măsurile procesuale de constrângere. Instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională în termen de 5 zile de la data emiterii încheierii.”

(3/3) ridicarea excepției de neconstituționalitate în procedura controlului judiciar al procedurilor prejudiciare nu suspendă examinarea cererilor, a demersurilor, a plângerilor și a recursurilor.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

9. În temeiul art. 7 Cod de procedură penală, în cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

10. Conform Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 privind interpretarea art. 135 alin. (1) lit. b) din Constituția Republicii Moldova, Curtea a reținut că, în eventualitatea refuzului excepției de neconstituționalitate și a rezolvării litigiului fără soluționarea prealabilă a acesteia de către instanța de contencios constituțional, judecătorul ordinar ar dobândi prerogative improprii instanței judecătorești. Din aceste rațiuni, Curtea a decis că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții prevăzute în alin. (3/1) al art. 7 Cod de procedură penală.

11. În continuare, completul menționează că potrivit art. 135 alin. (1) lit. a), g) din Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte și rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice.

12. În acest caz, completul de judecată constată că sunt îndeplinite condițiile necesare pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate, astfel cum sunt stabilite în art. 7 alin. (3) din Codul de procedură penală și de către Curtea Constituțională în hotărârea nr. 2 din 9 februarie 2016. Obiectul excepției de neconstituționalitate, ridicate de avocații Petru Bălan și Ion Vizdoga în numele inculpatului Igor Dodon, îl constituie prevederile art. 18 alin. (1) din Legea nr. 65 din 30 martie 2023, modificate prin art. II din Legea nr. 239 din 13 septembrie 2024. Prin urmare, cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate se referă la norme prevăzute de o lege organică.

13. În acest context, excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de partea în proces, prin avocații Petru Bălan și Ion Vizdoga, în numele inculpatului Igor Dodon, îndeplinindu-se astfel cea de-a doua condiție. Prevederile menționate anterior au fost aplicate în cauză, respectiv în procesul de constituire a completului de judecată competent să examineze fondul cauzei penale, având o relevanță directă pentru continuarea examinării acesteia.

14. O altă condiție îndeplinită este aceea că, anterior, Curtea Constituțională nu s-a pronunțat printr-o hotărâre privind prevederile legale ale căror constatare se solicită. Având în vedere aceste considerente, completul de judecată a ajuns la concluzia de a admite cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și de

a sesiza Curtea Constituțională pentru a verifica constituționalitatea prevederilor legale nominalizate.

15. În ceea ce privește solicitarea de suspendare a procesului de examinare a cererii de recuzare până la soluționarea excepției de neconstituționalitate în cauza penală nr. 1-1/2022, privind inculpatul Igor Dodon, completul de judecată consideră că aceasta nu este oportună. Curtea Supremă de Justiție s-a pronunțat deja asupra cererii de recuzare prin încheierea din 28 noiembrie, iar solicitarea a fost astfel depășită. De asemenea, completul subliniază că, potrivit art. 7 alin. (32) din Codul de procedură penală, ridicarea excepției de neconstituționalitate nu împiedică continuarea examinării cauzei pe fond, asigurând astfel un echilibru între legalitatea procesului și judecarea cauzei într-un termen rezonabil.

16. Din aceste motive, în conformitate cu art. 7, 330 și 342 Cod de procedură penală,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Se ridică excepția de neconstituționalitate a prevederilor din art. 18 alin. (1) din Legea nr.65 din 30 martie 2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, modificat prin art.II pct. 2 din Legea pentru modificarea unor acte normative nr.239 din 13 septembrie 2024, înaintată de avocații Petru Balan și Ion Vizdoga în cadrul examinării în fond a cauzei penale nr. 1-1/2022 de învinuire a lui Igor Dodon de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 324 alin. (3) lit. a), b), c), 42 alin. (3), (5), 181/2 alin. (5) Cod penal.

Încheierea nu se supune nici unei căi de atac.

Președinte	(semnătura)	Stella Bleșceaga
Judecători	(semnătura)	Ion Malanciuc
	(semnătura)	Ghenadie Eremciuc
Copia corespunde originalului:		
Judecător		Ghenadie Eremciuc